

**М.І. ШУМИК, О.Л. РУБЦОВА, В.Ф. ПИЛИПЧУК, Н.А. КАЗАНСЬКА, Н.Г. ВАХНОВСЬКА,
Г.Д. ДЯЧЕНКО, Т.С. СЧЕПЦЬКА, А.В. КЛИМЕНКО, О.В. КЛЮЄНКО, М.В. ГАЙДАЄНКО**

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1

КОЛЕКЦІЙНО-ЕКСПОЗИЦІЙНІ ДІЛЯНКИ ЯК ОБ'ЄКТИ САДОВО-ПАРКОВОГО ЛАНДШАФТУ

Наведено теоретичні засади садової політики відділу зеленого будівництва. Зазначено особливості становлення, функціонування та перспективи розвитку колекційно-експозиційних ділянок як садово-паркових об'єктів.

Колекційно-експозиційні ділянки ботанічного саду створювались і формувались відповідно до його цільового призначення, проте крім вирішення науково-просвітницьких завдань ці ділянки стали й об'єктами садово-паркового мистецтва. Дотримання вимог ландшафтної архітектури при проектуванні і художньому оформленні території не є основною функцією ботанічного саду, але бажання якнайкраще продемонструвати колекції і практичні аспекти використання декоративних, переважно інтродукованих рослин, спонукає як до застосування загальних принципів проектування зелених насаджень, так і до активного пошуку оригінальних ідей, рішень з благоустрою території та створення стійких високодекоративних фітоценозів. Сучасні досягнення в царині садового дизайну, перспективи розвитку декоративного садівництва в Україні вимагають від науковців інтенсивного опрацювання наукових засад зеленого будівництва й практичних рекомендацій з поліпшення декоративного вигляду та стану більшості категорій насаджень, особливо міських. Специфікою сучасних ботанічних садів є більша спрямованість уваги відвідувачів на естетичну сутність ботанічних експозицій, створення сильних позитивних емоційних вражень від ландшафту, образів як окремих рослин, так і їх груп та ценозів.

© М.І. ШУМИК, О.Л. РУБЦОВА, В.Ф. ПИЛИПЧУК, Н.А. КАЗАНСЬКА, Н.Г. ВАХНОВСЬКА, Г.Д. ДЯЧЕНКО, Т.С. СЧЕПЦЬКА, А.В. КЛИМЕНКО, О.В. КЛЮЄНКО, М.В. ГАЙДАЄНКО, 2005

Водночас подальша розбудова Ботанічного саду як об'єкта садово-паркового мистецтва може здійснюватися лише з урахуванням таких чинників:

- територія саду є заповідною, що зобов'язує до ведення господарської, рекреаційної та іншої діяльності згідно з вимогами екологічного законодавства і з Проектом організації його території;
- сад є науково-дослідною установою. Це означає наявність наукової зони в межах території саду й необхідність проведення польових досліджень та експериментів, які за своїм оформленням часто відрізняються від основного композиційного задуму облаштування певної території;
- нині Ботанічний сад — це унікальний ландшафтно-архітектурний об'єкт, який потребує подальшого проведення ландшафтних робіт, реконструкції ділянок та вдосконалення його просторової структури.

Крім цього, значним обмежуючим фактором розвитку експозиційних ділянок і збереження ботанічних колекцій в умовах інтенсивної рекреаційної діяльності саду є високе антропогенне навантаження на його територію.

Зважаючи на зазначене вище та свій статус, колекційно-експозиційні ділянки є найдинамічнішими в своєму розвитку, потребують постійних коректив, інтенсивного догляду й адекватного реагування на вимоги сучасних досягнень у садово-парковому мистецтві.

Головними критеріями, що визначають ділянку як колекційно-експозиційну, на нашу думку, є такі:

- розмаїття видового, формового й сортового асортименту декоративних рослин;
- цікаве проектне ландшафтно-архітектурне рішення й планування території земельної ділянки та різноманітність композиційних рішень;
- демонстрування колекцій рослин та влаштування нових експозицій з метою популяризації певних рослин і використання їх у декоративному садівництві;
- можливість вільного доступу відвідувачів саду до огляду рослинних колекцій та експозицій.

Вивчаючи основні типи ландшафту й експозицій у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України і класифікуючи їх, ми керувалися тим, що метою будь-якої класифікації є створення такої системи природних і штучних явищ, яка допомагає розумінню сутності явищ й полегшує вибір та проведення господарських заходів відповідно до нагальних потреб [3]. У зв'язку з цим, ми виділяємо низку колекційно-експозиційних ділянок центральної частини Ботанічного саду, схожих за призначенням, динамікою розвитку, рекреаційним навантаженням, інтенсивністю агротехніки, які водночас розглядаються нами як самостійні об'єкти садово-паркового мистецтва. Такими ділянками є "Партер", "Квітникова гірка", "Виткі рослини", "Гірський сад", "Сад троянд", "Гірка декоративних сукулентів", "Декоративні форми деревних рослин", що завершені у своєму становленні (але не розвитку), а також ділянки, що перебувають у стадії формування та перспективного проектування — ділянка "Шипшини" і ділянка топіарного мистецтва (див. таблицю).

Аналізуючи нині план центральної частини Саду з висоти пташиного польоту, можна чітко простежити тенденцію в проектуванні відкритих просторів у ті часи, коли людина інтенсивно перетворювала При-

роду під себе й переважала концепція утилітарної ландшафтно-архітектури (рис. 1). Утилітарний аспект має давні корені і характерний для низки епох, стилів. З його урахуванням часто створено шедеври ландшафтно-архітектури. У Ботанічному саду прикладами такої ландшафтно-архітектури є "Сад троянд" й ділянка "Виткі рослини". Із морально-етичного погляду, утилітарна ландшафтно-архітектура певною мірою намагається підкорити природу, пристосовуючись до неї. Сьогодні фактично весь антропогенний ландшафт — утилітарна ландшафтно-архітектура, оскільки його основна функція — забезпечення існування людини в сучасному міському середовищі [4].

Протилежною утилітарній концепції є концепція екологічної архітектури. Робота архітектора з ландшафтом ґрунтується на зв'язках з навколишнім середовищем через форму, посадки і архітектуру. Прикладом таких робіт є створення "Гірського саду" професором Л.І. Рубцовим. Зазначена концепція не обов'язково передбачає насичення композицій місцевими видами, а навпаки, різноманіття інтродукованих видів, форм рослин та їх кольорових гам не псує гармонії, як, наприклад, безпосереднє сусідство *Yucca filamentosa* L. і *Bergenia crassifolia* (L.) Fritsch. не заважає їм рости міцними й здоровими. Звичайно, клімат є головним лімітуючим фактором у філософії будь-якого дизайну, оскільки рослини й сади виглядають краще в природних умовах або близьких до них. У такому разі можна говорити, що об'єкти формуються з Природою в одному стилі [1]. Опрацювання асортименту декоративних рослин різних кліматів з метою використання їх при створенні стійких й високодекоративних міських біогеоценозів, є одним з головних завдань відділу зеленого будівництва, що дасть змогу вирішити багато складних завдань сучасного садового дизайну.

Створення й формування колекційно-експозиційних ділянок, окремих композицій і типів насаджень на сучасному етапі

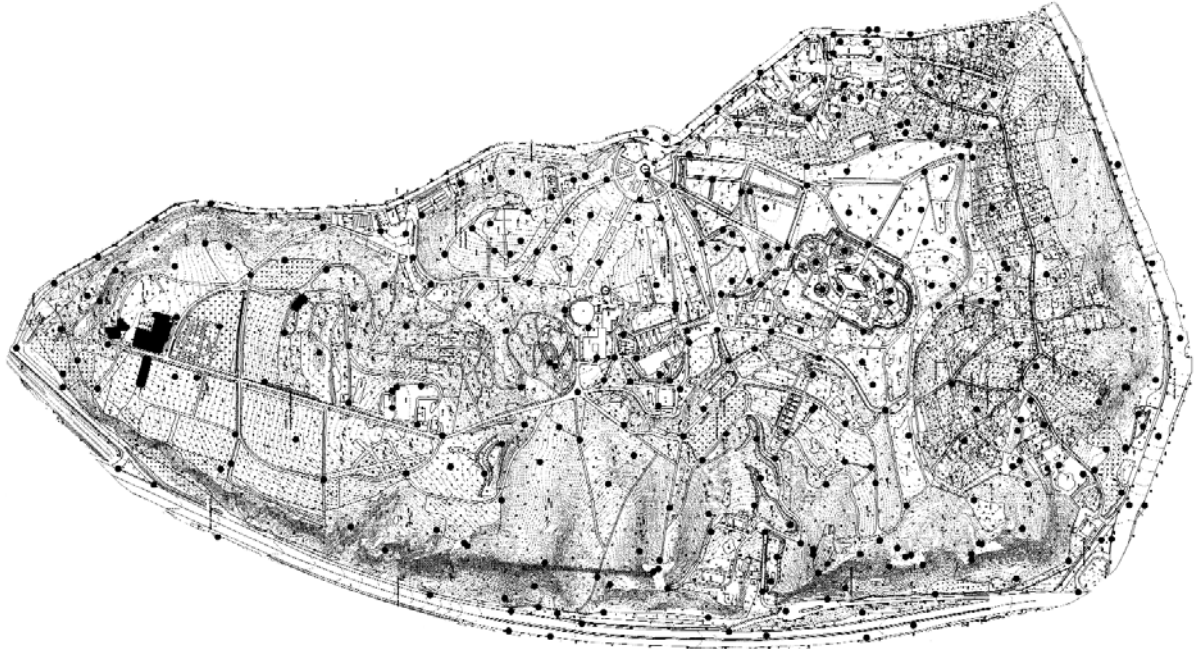

Рис. 1. План-схема Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка

розвитку садово-паркового мистецтва відбувається за екологічним, фітоценотичним, філогенетичним (систематичним) та художньо-декоративним принципами [2]. Основним принципом створення і формування високодекоративних екологічно ефективних та антропо tolerantних міських біогеоценозів, на нашу думку, є екологічний, що включає в себе такі методи: лісотипологічний, еколого-факторальний, еколого-біоморфологічний, біогеоценологічний і рекультивацийно-фітомеліоративний [2]. Триває створення нових насаджень за філогенетичним (систематичним) принципом, отримані результати свідчать про абсолютний успіх його застосування в Ботанічному саду. Відомо, що філогенетично близькі систематичні одиниці (наприклад, родові комплекси) займають подібні екологічні ніші. У рослин, які належать до одного роду, є багато спільного в габітусі і формі крони, характерігалуження пагонів, формі стовбура, фактурі та кольорі кори, листя, тощо. Поеднання в спільних насад-

женнях дерев різних видів одного й того самого роду підкреслює й посилює їхні декоративні якості, створює художню єдність [2]. За таким методом створені "Сад троянд", ділянка "Виткі рослини", планується створити сади рододендронів, вересків та шипшин.

Зважаючи лише на певну сформованість й структурованість насаджень Саду та у зв'язку з великим антропогенним навантаженням, усі зазначені ділянки практично постійно перебувають у стадії реконструкції, яка потребує надзвичайних фізичних зусиль, специфічних знань й умінь від спеціалістів. Першим кроком є максимальне відновлення початкової композиції, проектної задуми, а вже потім вирішуються питання сучасного використання ділянки й елементів ландшафтної архітектури.

Коротко схарактеризуємо головні теоретичні засади при формуванні садово-паркових об'єктів. У ландшафтній архітектурі під час створення проекту перевага надається лініям і формам, що утворюють ри-

Колекційно-експозиційні ділянки як об'єкти садово-паркового ландшафту

Основні характеристики колекційно-експозиційних ділянок НБС ім. М.М. Гришка НАН України

Назва ділянки, тип експозиції	Площа, м ²	Принцип проектування	Тип садово-паркового ландшафту (за Л.І. Рубцовим)	Принцип створення насаджень	Основні родини, роди	Кількість, таксонів, шт.		
						видів	форм	сортів
Сад троянд	35 000	Регулярний з елементами ландшафтного	Змішаний	Філогенетичний, систематичний	Rosaceae Juss., Rosa L.	26	3	417
Гірський сад	15 000	Ландшафтний	Альпійський	Екологічний, біоморфологічний	Caryophyllaceae Juss., Asteraceae Dum., Liliaceae Juus., Rosaceae Juss., Cupressaceae Bartl.	129	34	—
Партерна частина	129 000	Регулярний з елементами ландшафтного	Регулярний + парковий	Екологічний, біоморфологічний, художньо-декоративний	Aceraceae Juus., Rosa-ceae Juss, Oleaceae Lindl., Taxaceae. S.F Gray, Pinaceae Lindl.	53	3	—
Виткі рослини	10 000	Регулярний	Регулярний	Біоморфологічний, художньо-декоративний	Caprifoliaceae Juss., Vitaceae Juss., Aristolochiaceae Blume	32	60	—
Декоративні форми	4000	Ландшафтний	Парковий	Екологофакторальний з елементами декоративного	Cupressaceae Bartl., Taxaceae S.F. Gray, Pinaceae Lindl., Berberidaceae Torr. et Gray	65	140	7
Гірка сукулентів	7500	Ландшафтний	Альпійський	Біоморфологічний	Sedum L., Sempervivum L., Yucca L., Echeveria L., Euphorbia L., Opuntia L., Portulaca L.	31	—	2
Квітникова гірка	17 000	Ландшафтний	Парковий	Екологічний, біоморфологічний	Oleaceae Lindl., Rosaceae Juss.	59	11	13
Шипшини		Ландшафтний	Парковий	Систематичний	Rosa L.	21	—	—

сунок, який завжди приваблюватиме. Іноді акцентом є самі рослини: їх композивання або їх зовнішній вигляд. Уміння поєднувати різні форми, розуміння їх взаємовідносин є суттю садового дизайну, оскільки абстрактні форми надають саду візуальної сили.

Пропорція в садовому дизайні, як і в інших видах дизайну, відіграє важливу роль. Гармонія між масою і простором втілена в давньокитайському принципі інь і ян (негативне і позитивне) [1]. Дотримання балансу між ними має важливе значення. Часто

взаємовідношення між об'ємом і формою позитивних мас в саду, що контрастують з відкритими просторами, викликають у нас відчуття замкнутого простору, але багатством подобаються подібні планування і їх слід використовувати й доводити до досконалості.

Розроблено багато теорій кольору для садоводів, що формують живописний підхід до створення рослинних композицій. Загалом у своїй роботі ми дотримуємося того погляду, що форма і структура рослинних угруповань є важливішими, ніж колір, який використовується нами для створення певної атмосфери.

Зважаючи на зазначене вище, перспективу розвитку центральної частини Саду ми вбачаємо в дотриманні об'єднуючої ідеї для всіх колекційно-експозиційних ділянок, сформованих здебільшого в різних стилях. Складовими цієї ідеї є колір, масштаб і пропорційність, бездоганний регулярний догляд та стилізація центральної частини архітектурними формами.

Сприйняття простору "Партеру" відбувається згідно з класичними принципами геометрії, пропорції і симетрії. Проект озеленення головного входу і центральної частини ділянки був розроблений архітектором О.В. Власовим у 1946 р. у регулярному стилі з плавним переходом до ландшафтного формування узлісь. Зразкові боскети з *Carpinus betulus* L., чудові композиції з деревних рослин, яскраві квітники чітких геометричних форм, високоякісні партерні газони — основні складові, які разом з бездоганим доглядом за ними мають забезпечити просторове сприйняття та певну театральну ефектність цієї ділянки. Певного відновлення потребує симетрична композиція на головному вході з *Acer platanoides* 'Globosum', який витіснили інші види кленів. Необхідно внести корективи щодо висоти боскетів з метою збереження масштабу центральної площі. Оригінальних розробок потребують й квітники партеру. Загалом облаштування головного входу й ландшафт-

ту партеру з бездоганною симетрією завершить стилізацію ділянки й надасть усій композиції довершеного вигляду.

Хоча "Квітникова гірка" розбудовується нами в замиському ландшафтному стилі, продовженням Партеру на ній стануть квітники та живі загорожі регулярного типу, що візуально поєднає ці ділянки в єдине ціле. У партерному рішенні формується верхнє плато цієї ділянки. Проект "Квітникової гірки" був розроблений у 1947 р. першим директором саду М.М. Гришком з метою демонстрації прийомів використання декоративних рослин при озелененні пагорбів та височин і створення одного з найкрасивіших куточків Саду [5]. Простота, навіть певна неохайність, поєднана потужним настроєм з чудовою мозаїкою кольору — суть формування цієї ділянки. Однак за видимим безладом повинна бути сильна основа, яка контролює й об'єднує все: колір, текстуру основних елементів (доріжки, містки, загорожі, стрижені декоративні форми-солітери), які мають перегукуватися з елементами ландшафту та навколишніх будівель. Асортимент рослин не обов'язково повинен бути великим, але слід дати їм пишно розростися. Забарвлення квітів може бути яскравим й контрастним, але головне, щоб воно гармонізувало з листям й фізіономічним виглядом багаторічних рослин. Цвітіння рослин на ділянці проектується безперервним з ранньої весни до пізньої осені за рахунок ретельного підбору видів, форм, сортів рослин, що створюють поступову зміну кольорових аспектів. Велику увагу ми приділяємо посадкам з використанням різноманіття місцевих та інтродукованих видів рослин за екологічним принципом. Результатом є змішування з іншими рослинами, зокрема з культурними, що самі вибилися з батьківських груп, внаслідок чого створюється ефект "матричної посадки", аналогічний голландській техніці переплетіння [1]. В цьому випадку ми маємо не лише інший "зовнішній вигляд" рослин і їх композицій, а й зовсім іншу тех-

Рис. 2. Експозиція сукулентних рослин у верхній частині "Гірки декоративних сукулентів"

нологію садівництва — з різними рослинними угрупованнями, які зростають на різних ґрунтах і в різних місцевостях. Таким чином формуються фітоценози з рослин різних екологічних ніш. Стилізація ділянки доріжками, підпирними стінками та бруківкою з природного матеріалу, архітектурними формами в національному стилі довершить задум архітекторів і зробить її зручною для відвідування.

Об'єднуючими елементами між "Квітнковою гіркою" і "Гіркою декоративних сукулентів" можуть бути переплетений асортимент рослин (тобто використання різних видів й сортів рослин, схожих за кольором, життєвою чи архітектурною формою тощо), композиційні рішення, використання природного каменю для бруківки, доріжок. Завдяки вдало підбраному рельєфу на південному схилі природного пагорба та використаним елементам ландшафтної архітектури вдалося майстерно показати різноманіття сукулентних рослин й ознайомити відвідувачів з флорою віддалених куточків земної кулі. Завершена реконструкція та певна довершеність верхньої частини гірки (рис. 2)

спонукають до створення в нижній частині експозиції моделей степових та напівпустельних ценозів. Їх природна рослинність справляє величезний візуальний вплив. У наших умовах завдання полягало у підборі та опрацюванні асортименту рослин. Частина з них вже з успіхом експонується (*Opuntia*, *Yucca*), частина асортименту задіюється сезонно за рахунок виставляння на літо рослин у контейнерах з оранжерей у відкритий ґрунт. Висока освітленість, сухість і ландшафт ділянки біля "будиночку будівельників" сприятимуть створенню зазначеної експозиції. Якщо архітектура будинку не зовсім відповідає задуму, то фарбування зовнішніх стін у кольори охри і теракоти перегукуватиметься з кольором землі пустель та напівпустель і створюватиме теплий фон для саду.

"Декоративні форми деревних рослин" є порівняно молодого ділянкою, але розбудова в схвалених Вченою радою Ботанічного саду проектних межах може зробити її однією з найцікавіших у Саду. Нині на створеній за філогенетичним принципом частині ділянки сприймаються як завершені композиції ро-

дових комплексів з *Chamaecyparis Spach*, *Thuja L.*, *Picea L.* та *Juniperus L.* Планується надалі формувати ділянку в східному, зокрема японському, стилі. Стиль японських садів є дуже популярним у всьому світі. У багатьох випадках його просто копіюють або він стає справжнім натхненником при плануванні саду. Є всі передумови для створення такого саду: відповідний ландшафт, рельєф, навіть архітектура будівлі купольної оранжереї чудово пасує саду каміння, специфічній рослинності та іншим стилізованим архітектурним деталям (ліхтарям, доріжкам, загорожам).

Масштаб — загальна тема, що об'єднує сади Сходу, хоч у цілому цей стиль набагато потужніший. Штучні аспекти в цих садах ретельно продумані, обмежені в розмірах і виконані бездоганно. Свідомо використовуються бруківки, гравій і великі гладкі валуни. Всі вони є відображенням давнього і складного розумового процесу. Крім цього, східному саду притаманні такі ефекти, як контрольований спокій, бездоганний зовнішній вигляд, відчуття умиротворення.

Текстура — питання першочергової важливості: цікаві загорожі, містки, прохолодний мох під соснами. Спалахи яскравого кольору використовуються рідко і з неухильною точністю: такими винятками є рододендрони, чи щось у помаранчевих кольорах. Сад рододендронів повинен стати родзинкою ділянки і найзначущим елементом рослинного оформлення. В рослинному дизайні, крім рододендронів, використовуються різноманітні декоративні форми деревних рослин, переважно карликові, сосни та японські клени, які повільно ростуть, низка квітникових культур.

Вода є необхідною складовою концепції східного саду. Планується кілька водойм з різним оформленням берегів. Атмосферу спокою створюють натуральні матеріали в бруківці, архітектурних елементах, серед рослин перевага надається видам з цікавою формою росту, ніжним забарвленням квітів.

Оскільки майже половину площі ділянки повинні займати різного роду бруківки, каміння і вода, а серед висаджених рослин переважають декоративні деревні й декоративно-листяні рослини, догляд за таким садом (за умови чіткого дотримання екологічних принципів його створення) не потребуватиме великих затрат праці.

Природне каміння та рослинний дизайн східного саду гармонійно перегукуватимуться зі смарагдово-зеленими пагорбами та камінням "Гірського саду". Побудований за проектом професора Л.І. Рубцова в 1971—1974 рр. він відтворює загальну картину гір з чітко знайденим масштабом, вивіреною пластикою землі, природністю кам'яних композицій, яскравістю плям ґрунтопокривних рослин та виразною текстурою хвойних і листяних насаджень. Особлива увага приділена *Juniperus sabina L.* та його формам '*Tamariscifolia*', '*Varigata*', '*Cupressifolia*', *Microbiota decussata Kom.*, *Pinus montana Mill.* Дуже ефектні в експозиціях *Cotoneaster horisontalis Decne.*, *C. dammeri C.K. Schneid.*, *C. adpressus Bois.*, *C. congestus Baker*, *C. perpusillus Klotz.* та інші рослини. Підвищення декоративного ефекту можна досягти завдяки використанню декоративних рослин з яскравими квітами, що додасть палітри й привабливості ділянці, а бездоганний догляд за цією ділянкою повинен успішно завершити задум видатного ландшафтного архітектора.

Логічним переходом від моделей природних ландшафтів до регулярного стилю "Саду троянд" є створення колекційно-експозиційної ділянки "Шипшини" за філогенетичним принципом. Перші посадки тут були здійснені в 1961—1962 рр., а сама ділянка належала до "Саду троянд". Особливістю формування цієї ділянки є територіальне розмежування експозиційної і колекційної частин при збереженні просторової єдності композиційного задуму. З оглядових точок відкриваються прекрасні пейзажі "Гірського саду" та центральної частини саду. Метою функціонування екс-

Рис. 3. Проект "Саду троянд" архітектора О.В. Власова

позиційної частини є популяризація та використання природних аборигенних і інтродукованих шипшин у зеленому будівництві.

Майбутнє "Саду троянд", його успіх сьогодні повністю залежить від фінансових можливостей Ботанічного саду завершити художній задум видатних архітекторів О.В. Власова і М.В. Холостенка (рис. 3). Щодо колекції рослин (тут зростає понад 7 тис. кущових троянд та близько 350 троянд на штамбах), то агротехнічно вивіреним догляд за ними вже забезпечив високу популярність цієї ділянки у відвідувачів саду. На ділянці представлено практично всі відомі садові групи троянд: флорибунда, грандіфлора, поліантові, ремонтантні, виткі великоквіткові, рамблери, мініатюрні, клаймінги, ґрунтопокривні, паркові та їх гібриди. Найбільшою групою в експозиціях є чайно-гібридні троянди.

Унікальним не лише для Ботанічного саду, а й для світової культури садового дизайну є архітектурно-художній рослинний

комплекс — сад "Виткі рослини", створений у 1964 р. за проектом і під керівництвом М.І. Орлова. Поєднання оригінальних прийомів вертикального озеленення з філогенетичним принципом створення насаджень та підбором рослин за декоративними ознаками (декоративно-листяні, декоративно-плодові й красивоквітучі) повною мірою відображають суть та філософію стилю ділянки. По периметру ділянки на високих арках представлені види родини *Lonicera* L., внутрішні арки меншої висоти обплетені видами з родин *Aristolochia* L. та *Vitaceae* L., на низьких трельяжах зростають види *Lonicera*, деревні ліани залежно від сили їх росту мають за опору для себе різної висоти арки та трельяжі. Реконструкція арок, пергол, трельяжів є нагальною необхідністю, а підпірні стінки мають стати дійсно характерною скульптурною деталлю саду. Сьогодні завданням спеціалістів є дотримання агротехніки догляду за рослинами, створення умов для їх інтенсивного росту, здорового

Рис. 4. Перспективний план ділянки топіарного мистецтва

вигляду й ефектного цвітіння рослин та опрацювання сучасних технологій квітникового оформлення підпирних стінок. Після реконструкції третьої тераси, відновлення сходових маршів, виразний архітектурний вигляд саду "Виткі рослини" з яскравим оформленням вертикальних елементів за умови дотримання високого агротехнічного догляду за рослинами дасть змогу зробити ділянку зразком витонченості в Саду.

Специфікою сучасних ботанічних садів є зосередження основної уваги на естетичній цінності ботанічних експозицій та можливості отримання додаткової естетичної інформації, вмінні працювати з рослинами як з живими архітектурними формами. Топіарне мистецтво є одним з вагомих досягнень людини в її взаємовідносинах з Природою, що дає можливість дизайнеру досягти поставленої мети, не руйнуючи живу природу, а спілкуючись з нею. Створення ділянки топіарного мистецтва є нарізною необхідністю для Ботанічного саду (рис. 4). На нашу думку, вона органічно впишеться в ландшафт "бермудського трикутника" (див. рис. 4), а після звільнення прилеглих валів від адвентивних рослин та надання їм охайного, культурного вигляду можливе розширення цієї ділянки за рахунок території між нею та валами. Таке планування території в цій частині Саду поєднає комплекс "Гірського саду" з навколишнім ландшафтом, розширить можливості візуального сприйняття зробленого попередниками і дасть

змогу оцінити сучасні досягнення в садово-парковому мистецтві.

1. Брукс Дж. Дизайн сада / Пер. с англ. — М.: БММ АО, 2003. — 384 с.
2. Лантєв О.О. Интродукция та акліматизация рослин з основами озеленення. — К.: Фіто-соціоцентр, 2001. — 128 с.
3. Рубцов Л.И. Проектирование садов и парков. — М.: Стройиздат, 1979. — 184 с.
4. Сірооченко Н. Проблеми розвитку ландшафтної архітектури в Україні // Досвід та перспективи розвитку міст України. Вип. 2. — К.: Наук. думка, 2002. — С. 83—89.
5. Технический проект озеленения. Пояснительная записка к проекту озеленения Ботанического сада Академии наук УССР: Утв. приказом Государственного Института по проектированию № 26 от 3 сентября 1954 г. — Киев, 1954. — Инв. № 642. — 60 с.

Н.И. Шумик, Е.Л. Рубцова, В.Ф. Пилипчук,
Н.А. Казанская, Н.Г. Вахновская, А.Д. Дьяченко,
Т.С. Счепицкая, А.В. Клименко, О.В. Клюенко,
М.В. Гайдаенко

Национальный ботанический сад им. Н.Н. Гришко
НАН Украины, Украина, г. Киев

КОЛЛЕКЦИОННО-ЭКСПОЗИЦИОННЫЕ УЧАСТКИ КАК ОБЪЕКТЫ САДОВО-ПАРКОВОГО ЛАНДШАФТА

Приведены теоретические принципы садовой политики отдела зеленого строительства. Отмечены особенности становления, функционирования и перспективы развития коллекционно-экспозиционных участков как садово-парковых объектов.

М.І. Shumik, O.L. Rubtsova, V.F. Pylpchuk,
N.A. Kazanska, H.G. Vakhnovska, G.D. Dyachenko,
T.S. Schepitska, O.V. Klyuenko, M.V. Gaidaenko

M.M. Gryshko National Botanical Gardens, National
Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv

COLLECTION PLOTS FOR EXPOSITIONS AS THE OBJECTS OF GARDEN-PARK LANDSCAPE

Theoretic basis of the botanic garden policy in landscape design is given. The peculiarities of the collection plots formation, their function and development as garden-park objects for expositions are shown.